

İDARECİLERE İTAAT VE İSLAM'DAKİ SINIRLARI

Eûzübillâhimineşşeytânirracîm.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

El-Hamdü lillâhi Rabbi'l-âlemîn. Ve's-salâtu ve's-selâmu alâ seyyidinâ Muhammedin ve alâ âlihî ve sahbihî ecmâin ve men tebi'ahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn.

a. Kamu Mallarının Emanet Bilinciyle Kullanılması

Emmâ ba'dü;

وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّهَا سَتَكُونُ بَعْدِي أَثَرَةٌ وَأُمُورٌ تُنْكَرُ وَنَهَا قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ كَيْفَ تَأْمُرُ مَنْ أَدْرَكَ مِنَّا ذَلِكَ؟ قَالَ: تَوَدُّونَ الْحَقَّ الَّذِي عَلَيْكُمْ وَتَسْأَلُونَ اللَّهَ الَّذِي لَكُمْ

Ve an abdillah ibni mes'ûdin radiyallahu anh kâle kâle rasûlullahi sallallahu aleyhi ve selleme innehâ setekûnü ba'dî eseratün ve ümûrun tünkirûnehâ kâlû yâ rasûlallahî keyfe te'muru men edrake minnâ zâlike kâle

tüeddûne'l-hakka ellezî 'aleyküm ve tes'elûnellahe ellezî leküm.

Müttefkun aleyhi.

Abdullah İbn Mes'ud radiyallahu anh'dan rivayet edildiğine göre, Peygamber efendimiz sallallahu aleyhi vessellem efendimiz, istikbale ait haber vererek buyurmuş ki:

Benden sonra, *Innehâ setekûnü ba'dî eseratün.* Benden sonra adam kayırmalar olacak. *Ve ümûrun tünkirûnehâ.* Hoşunuza gitmeyen işler olacak, yönetimde. İdareciler adam kayıracaklar. Sizin Müslümanlarınızın sevmeyeceği bazı acayip işler yapacaklar.

Kâlû yâ rasûlallahi keyfe te'muru men ed-rake minnâ zâlike?

Ya Resûlullah bizlerden yaşayıp ta o zamanlara ulaşanlar olursa onlara ne emreder-sin, nasıl davransın, o vakte erişen kardeşlerimiz?

Kâle tüeddûne'l-hakka ellezî 'aleyküm. Siz üzerinize düşen vazifenizi yaparsınız, sevabınızı kazanırsınız.

Ve tes'elûnellahe ellezî leküm. Allah'tan kendi sevaplarınızı istersiniz. Onların kendi veballeri kendilerine.

Yani maalesef Hz. Ömer radiyallahu anh gibi, kendi işini gördüğü zaman kendi mumunu yakan, devletin işini yaparken devletin mumunu yakan idareci olmuştur ama çok olmamıştır. Pek çok kimse yönetimi, eline geçen imkânları, adam kayırmakta, cebini doldurmakta, haksızlık yapmakta, zulmetmekte, bazı kimselere eza cefa etmekte, nefsanî ve şeytanî yollarda kullanmışlardır. Onların hepsinin hesabı vardır. Peygamber efendimiz bir seferinde buyurdu ki, ganimet mallarını hepiniz ortaya koyacaksınız taksim olacak. Taksimden evvel yanına ganimet malı alan kim varsa getirsin koysun. Tellal bağırdı, çağırdı. Sonra taksim yapıldı. Sonra adamın birisi geldi. Yâ Resûlullah bir ayakkabı bağcığı benim yanımda kalmış dedi.

Benim daha önceden tellal bağırttığımı duymadın mı?

Ateşten bir bağıdır dedi. Elindeki, cehennem ateşinden bir bağıdır dedi. Yani bir ayakkabı bağcığı bile vebaldir, sorumluluktur.

Ahirette hesabını veremezler. Mesuliyet alıp da idarecilik yapanlar hesabını veremezler. Mesuliyet alıp da idarecilik görevi alıp da onu hakkıyla yapmayanlar mahvolurlar. On kişi veya daha fazla insana amirlik yapan, komutanlık yapan, başkanlık müdürlük yapan, reislik yapan her insan, mahşer yerine, elleri omuzlarına zincirlerle bağlanmış olarak gelecek böyle. Orada muhakeme olunacak. Eğer amirlik vazifesini güzel yapmışsa, bu zincirler çözülecek, bağlar çözülecek. Eğer yapmamışsa bağları üstüne bağlar bağlanıp cehennemine atılacak.

Yönetim sorumluluktur. Kimsenin hakkını çiğnememek, ezmemek, üzmemek, haksızlık, zulüm yapmamak gerekiyor. Yaparlarsa ahirette azabı çok şiddetli.

b. Allah'a İsyanda İtaat Yoktur

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ أَطَاعَنِي فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ

وَمَنْ عَصَانِي فَقَدْ عَصَى اللَّهَ وَمَنْ يُطِيعَ الْأَمِيرًا فَقَدْ
أَطَاعَنِي وَمَنْ يَعِصِي الْأَمِيرًا فَقَدْ عَصَانِي

Ve an ebû hureyrate radiyallahu anh kâle kâle rasûlullahi sallallahu aleyhi ve selleme men etâ'anî fe-kad etâ allahe ve men 'asânî fe-kad 'asâ allahe ve men yütı'ı'l-emîra fe-kad etâ'anî ve men ya'sı'l-emîra fe-kad 'asânî.

İmam Buhârî rahmetullahi aleyh ve İmam Müslim rahmetullahi aleyh. İkisi beraber bu hadîsi seçmişler, uygun görmüşler, eledikleri hadîslerin içinden. Beğenip kitaplarına almışlar. İkisinin de hadîs kitapları, en meşhur, en kıymetli hadîs kitapları.

Ebû Hüreyre radiyallahu anh rivayet ediyor ki:

Peygamber efendimiz şöyle buyurmuş;

Men etâ'anî. Kim ki bana itaat etmiştir. *Fe-kad etâ allahe.* Allah'a itaat etmiş demektir. Bana itaat eden, Allah'a itaat etmiş olur. Allah'a itaat etmiş sayılır.

Ve men 'asânî. Kim ki benim sözümü dinlememiş, bana asi olmuşsa. *Fe-kad 'asâ*

allahe. Allah'a asi olmuş demektir. Bana isyan eden, Allah'a isyan etmiş sayılır.

Ve men yütı'ı'l-emîra. Başına tayin edilen görevliye, emire itaat eden. *Fe-kad etâ'anî*. Bana itaat etmiş demektir. *Ve men ya'sı'l-emîra*. Başına tayin edilen yönetici, sorumlu, ülül-emr'e emire karşı gelen de. *Fe-kad 'asânî*. Bana karşı gelmiş demektir. Emir'e isyan eden bana isyan eden demektir. Tabi bir umumi kaidenin altındadır bu kaide. O umumi kadide şudur:

Lâ tâ'ate li-mahlûkin fî ma'siyeti'l-hâlikı.

Allah'a isyan bahis konusu oldu mu, hiç kimseye itaat edilmez. Herhangi bir kimse, birisine Allah'a isyanı, günahı, haramı emrediyorsa.

Ben senin babanım, iç şu içkiyi.

Öyle yağma yok.

Babamsam babalığını bil. Allah'a kulluğunu bil. Öyle şey yok.

Ben senin amirimim.

Yap şu haksızlığı, zulmet. Şu adama işkence et. Öyle yağma yok. Sen benim

amirimsen, senin de amirin Allah. Sende Allah'a itaat et. Bana haramı, günahı emredermezsin.

Allah'a isyanı emretti mi herhangi biri, emredici kişi, ona itaat gerekmez. Allah'a isyanda bir kula itaat yanlış olur. Allah'a daima itaat edilecek. Amirlere isyan et diye emretse bile. Allaha itaat edecek. Daima Allaha itaat edilecek. Amirler mamirler hepsi ondan sonra geliyor. Amirin amirliği, Allah'ın emrini uygulamaktadır. Yoksa uygulayamadıktan sonra ona itaat gerektirmez.

c. Ulü'l-Emr'e İtaat

Çok umumi bir kaidedir bu.

وَعَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ كَرِهَ مِنْ أَمِيرِهِ شَيْئًا
فَلْيَصْبِرْ فَإِنَّهُ مَنْ خَرَجَ مِنَ السُّلْطَانِ شِبْرًا مَاتَ مِيتَةً
جَاهِلِيَّةً

*Ve an ibn abbâsin radiyallahu anhümâ
enne rasûlallahî sallallahu aleyhi ve selleme
kâle men kerihê min emîrihî şey'en fe'l-yasbir*

fe-innehû men harace mine's-sultâni şıbran mâte mîtetten câhiliyyeten.

Müttefekun aleyhi.

Ve an ibn abbâsin radiyallahu anhümâ. Enne rasûlallahi sallallahu aleyhi ve selleme kâle.

İbn Abbâs *radiyallahu anhümâ*'dan. Peygamber efendimiz sallallahu aleyhi vessellem in şöyle buyurduğu rivayet olunmuş.

Men kerihe min emîrihî şey'en fe'l-yasbir fe-innehû men harace mine's-sultâni şıbran mâte mîtetten câhiliyyeten.

Müttefekun aleyhi.

İbn Abbâs *radiyallahu anhümâ*'dan, İmam Müslim müttefikan rivayet etmişler ki;

Peygamber efendimiz şöyle buyurmuş;

Men kerihe min emîrihî şey'en. Başına tayin edilen emirden, sorumlu amirden, veliy-yül' emr'den, ülü'l-emr'den hoşuna gitmeyen bir durum gören kimse.

Fe'l-yasbir. Sabretsin duruma. Yani hemen emire karşı çıkmasın. Eğer karşı çıkarsa,

ülül'-emr'e itaatsizlik ederse, emire karşı çıkarsa ne olur?

Fe-innehû men harace mine's-sultâni şibran. Emire itaatten bir karış ayrılan kimse.

Mâte mîteten câhiliyyeten. Cahiliye ölümlüyle ölmüş olur.

Yâ eyyuhâ-llezhîne âmenû atî'ûallâhe veatî'û-rrasûle veulî-l-emri minkum.

Demek ki; ülü'l-emr'e de itaat lazım. Zaten Kur-an'ı Kerîm de Allahu Teâlâ hazretleri;

Atî'ûallâhe. Allah'a itaat edin.

Veatî'û-rrasûle. Resûlullah'a itaat edin.

Veulî-l-emri minkum. (Nisâ Suresi 59. Ayet) Sizden ülü'l-emr'e itaat edin buyurmuştur. Ülü'l-emr. Yani işin başına tayin edilmiş, işin sahibi olan, vazifeli amir demektir.

Ülü'l-emr, selahiyetli bilgili kimselerden seçilmesi gerektiğinden, İbn Abbâs radiyallahu anh dan rivayet edilmiştir ki; bu âyet-i kerîmenin tefsirinde, ülü'l-emr ulemâdır. Evet, bunu saklıyorlar. Tefsirlerde bile saklıyorlar bazı siyasiler. İş şey yapacak diye. Ülü'l-emr'e itaat. Kime itaat.

Ülül-emr kimdir?

Ulemâ'dır demiş, Abdullah İbn. Abbâs, tefsiri en iyi bilen. O ayeti getiririm okurum tefsirini de size okurum.

Yani neden?

Çünkü mühim olan Allah' a itaat etmektir. Esas olan odur. Allah'ın emirlerini en iyi bilen âlimler olduğu için, en iyi o biliyor, mesleği icabı, tahsili icabı âlime itaat edilmesi lazım. Cahile itaat edilmez. Âlime itaat edilmesi lazım. Âlimin işi, İslam'ı, haramı, helali bilen insanı işin başına getirilmesi lazım. Onun için ona itaat gerekir.

Eğer o şahıs tayin edilen şahıs cahil ise ve Allah'ın emrine aykırı bir şey emrediyorsa o zaman ona itaat edilmez. Bunun misali oldu Peygamber efendimizin zamanında. Emire itaat edeceksiniz diyor ya peygamber efendimiz burada. Şimdi o hadiseyi naklediyorum.

Birisini emir tayin etti peygamber efendimiz. Bir görevle, bir müfrezenin başında bunları gönderdi. Emir, komutan başlarında, ötekilerde ashâb-ı kirâm. Tabi emire itaat etmeleri lazım. Çünkü emire itaatten bir karış ayrılan ne olur diyor peygamber efendimiz?

Cahiliye ölümüyle ölmüş olur. Bana isyan etmiş olur diyor. Yolda ihtilaf çıktı. Emirle Müfrezedeki öteki şahıslar ihtilafa düştüler. Emir kızdı.

Dedi ki;

Emrediyorum, odun toplayın, çalı çırpı toplayın. Dağıldılar, herkes buldu, çalıyı çırpıyı, topladı yığıdı ortaya.

Ateşleyin.

Ateşlediler.

Har har har bir ateş çıktı ortaya,

Dedi ki;

Girin içine.

Neye dayanarak diyor?

İşte bu hadîsleri duydu ya Peygamber efendimizden. Emire itaat lazım diye, ondan diyor. Girin içine dedi. Kızdı ya ötekilere. Yan-sınlar biraz diye. Girin içine dedi. Onlarda şey yaptılar.

Ne hakla bize girin diyor?

Dediler ki:

Biz girmeyiz ateşin içine. Bunu da bir sır olarak bırakmayacağız. Resûlullah'a bu durumu da söyleyeceğiz. Resûlullah salallahu aleyhi vesselame dönünce söylediler. Böyle böyle oldu, aramızda.

Bize ateşe girin dedi.

Biz girmedik.

Hata mı işledik Yâ Resûlullah?

Hayır dedi.

Hayır.

Eğer girseydiniz, yansaydınız, ölseydiniz cehenneme giderdiniz. Çünkü intihar etmiş olurdunuz.

Hayır.

Allah'tan gayrıden, mahlûktan bir kimseye, isyan emrediyorsa, itaat edilmez dedi.

Onun için buralardan anlaşılıyor ki, bizlerin sadece Allah'a itaat etmemiz lazım. Ama Allah'a itaatin yollarını ulemâ öğretiyor. Osmacığım aman şöyle yap böyle yap, Mustafacığım aman şöyle yap böyle yap. Kur'an şöyle söylüyor. Hadîs böyle söylüyor. Tamam. Allah'ın emrine tercüman oluyor. Öğretici

oluyor. Öğretiyor. Tamam, Ona itaat edilir ama Allah'ın emrini söylediği müddetçe, yaptırdığı müddetçe.

Gelin. Bu akşam ben sizin amiriniz değil miyim?

Emrediyorum bu akşam eğlence yapalım, toplayalım, içkileri alalım, mezeleri alalım, içelim. Yo ben gelmem. Gelmezsen atarım seni işten, bilmem ne. Ne dersen de, ben o günah olan işi yapmam.

Neden?

Allah günah demiş. Senin iç demeye hakkın yok. Sen hakkıma tecavüz ediyorsun, haksızlık yapıyorsun, diyecek. Böyle denmediği için, haklı haksız her şeyde birilerine insanlar uyduğu için dünya bozuluyor. Dünyanın düzeni bozuluyor. İşler ters gidiyor. Ümmet mahvoluyor. Çok zararlar ortaya çıkıyor.

Herkes Allah'a itaat edecek. Allah'a itaatten gayriyi emredene dur diyecek. Yapma. Böyle şey yapman doğru olmaz diyecek. O da emr-i mâruf, nehy-i münker vazifesidir.

Allah bize dinimizin inceliklerini, doğru anlayıp, doğru uygulatmayı nasip etsin. Kolay

iş değil. Yanıltacak laflar çok çıkar ortaya. Efendim mevlüt okuturlar, falancaya dua ettirirler, adam Allah'ın dinsiz kâfir düşmanı bir kimse. İçki masasında ölür, şehitliğe gömerler, şehit namazı kıldırırlar, bilmem ne falan. Herif hayatında inancı yoktu ki. Münkir di. Hem Allah'ı inkâr ediyor. Hem de getiriyorlar camide öldüğü zaman cemaate kılın bunun namazını diyorlar. İmam ilan etti gazetelerde dinsiz olduğunu, Allah'a inanmadığını Ben bunun namazını kılmıyorum deyince de görevden alıyorlar.

Böyle saçma şey mi olur?

Olmaz.

Olursa ne olur?

Dünyanın nizamı bozulur. Devlet zayıflar, millet zayıflar. Allah'ın kahrına gazabına uğrar.

E ne yapacak?

Bilenler bilmeyenlere öğretecek, yanlış yaptırtmayacak.

Diyor ki peygamber efendimiz;

Bir gemi düşünün. Yani ben kendi sözlerimle anlatıyorum. Geminin altında ambarda

insanlar var. Oralarda yatakları sermişler, yaşıyorlar. Üstünde güvertede de insanlar var. Her tarafı bu kadar insana yetmiyor, bölüşmüşler. Aşağıdakiler su lazım olduğu zaman, yukarı çıkıyorlar, kovayı daldırıyorlar Nil nehrine, suyu çekiyorlar mesela. Sonra bir çıkıyor. İki çıkıyor. Ötekilerin yanında geçiyor. Ayaklarına basıyor. Suyu damlatarak geçiriyor. Ya burdan geçme diyor adamlar, kızıyorlar farz edelim. Geminin aşağısını delseler, su buradan kestirmeden gelsin, biz yukardan çıkıp almalıyım deseler.

Olur mu?

Olmaz.

Neden?

Gemi batar. Gemi batar yahu. Herkes suyun dibini boylar bu sefer yani. Oradan birazcık tasarruf yapacağım, kestirmeden su alacağım derken, gemi batar. Devletin gemisini batırtmayacaksın. Yani devletin gemisini delene müsaade hürriyeti yoktur. Millet bunları bilmiyor. Bilmiyor ve İslam'ı anlamıyor ve İslam'ı ters anlıyor. Veya ters uyguluyor. Söylediğin zaman da dinlemiyor. Zekâtlarınızı,

fitrelerinizi Türk Hava Kurumuna veriniz. Türk Hava Kurumu fakir mi?

Zekâtı, fitreyi vermediğin zaman, bayramda açık mı kalacak?

Akşamleyin karnımı ağrıyacak?

Fitre almadım diye. O bir kurum insan değil. Fitre ve zekâtlar temlik şartı vardır yani al bu sana veriliyor diye, alacak kabul edecek, şahsiyete verilir. Ölüye verilmez. Ölünün cenazesine harcanılmaz. Camiye harcanılmaz. Cami olsun. Camiye hayır parası topla harca. Zekâtı, fitreyi camiye harcamak caiz olmaz.

Allah vazifeleri yapmakta yardımcımız olsun. Tevfîkini refik etsin. Allah hepinizden razı olsun.

Esselâmü aleyküm ve rahmetullâhi ve berekâtüh!

El Fâtiha.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

[Bütün GURBET SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

SERVER
Kürsü